

“Straatleven: vechten voor bestaansrecht”¹

Tonio en Christiaan, de twee hoofdfiguren uit mijn debuutroman ‘Alhambra’, bedelen elk op hun manier een klein inkomen bij elkaar. Tonio speelt gitaar, Christiaan begroet de pendelaars en wenst ze een fijne werkdag. Beiden trekken een verleden voort dat maakt dat ze niet op een andere manier aan de slag kunnen. Allebei hebben ze het moeilijk om hulp te krijgen in de vorm van een uitkering.

Christiaan is hulpverleningsmoe. Het lukt hem niet meer om zijn verhaal te vertellen, laat staan zich te onderwerpen aan de voorwaarden die verbonden zijn aan een uitkering die toch niet voldoende is om uit de miserie te geraken. Tonio zit in een vicieuze cirkel. Hoewel hij hier geboren is, heeft hij een probleem met zijn verblijfsrecht. Hij heeft een domicilieadres nodig omdat hij buiten de criteria voor een referentieadres valt. Voor dat domicilieadres heeft hij ten minste een uitkering nodig. De opbrengsten van het bedelen dekken alleen de kosten van de dag en niets meer.

Om de last van hun verleden te dragen en de toekomst minder angstig tegemoet te zien, zakken beiden steeds dieper weg in middelengebruik: de één drinkt, de ander snuift. Hoewel ik in mijn dagelijks werk als straathoekwerker nog mensen ken die bedelen om te kunnen gebruiken, is dat niet de algemene regel.

Zo ken ik enkele jonge mensen die aan de verkeerslichten van auto naar auto slenteren om genoeg financiële middelen te vinden voor een dosis. Daarnaast ken ik Oost-Europese families die met het hele gezin mensen aanspreken om die noodzakelijke aalmoes te krijgen. 's Avonds wordt alles bij

elkaar gelegd en koopt men wat nodig is om samen te eten. Er zijn ook enkele bejaarde mensen die hun schamele pensioentje, dat ze integraal afgeven aan het verzorgingstehuis, al bedelend aanvullen om toch nog van enkele genoegens van het leven te kunnen genieten.

Bedelen fungeert in eerste instantie als vervanging voor of aanvulling van uitkeringen. Deze bieden in veel gevallen onvoldoende bestaanszekerheid. Hoewel veel bedelaars zich ongemakkelijk voelen bij hun activiteit, zijn er ook mensen die juist daardoor hun eenzaamheid doorbreken en erkenning vinden.

Zo krijgt de gepensioneerde André, die rond Flagey mensen op de terrassen aanspreekt voor een centje, wekelijks een mooi bankbiljet van een restauranteigenaar. Dagelijks krijgt hij zijn koffietje op het terras. Op zijn verjaardag mag hij met een vriend of vriendin een maaltijd delen, op kosten van de uitbater. Alvin, die zelfgeschreven gedichten meegeeft aan de mensen die een centje in de hoed voor zijn voeten deponeren, heeft via deze weg een uitgever gevonden die zijn dichtbundels publiceert. Jamal presenteert zijn dagbezigheid als iets educatiefs: "Ik leer de passanten beleefdheid, een simpele 'Bonjour' moet eraf kunnen!" Net als in andere beroepen hebben ook deze mensen hun fierheid. Het is niet zelden een onderwerp van gesprek tussen hen en de straathoekwerkers van Diogenes.

Diogenes biedt sinds 1995 straathoekwerk aan in de straten van Brussel. De organisatie kwam tot stand vlak na de afschaffing van de wet op landloperij en bedelarij. Tot dan was

¹ Voorstelling van de eerste roman “Alhambra” door zijn auteur, Filip Keymeulen. *Alhambra* (Bitbook, 2020) is zijn debuutroman en vertelt het verhaal van Tonio en Christiaan, die een leven leiden als straatbewoners in Brussel.

het verboden om dakloos te zijn en te bedelen. Werd je betrapt, dan kon je in een kolonie worden geplaatst. Dit was iets tussen een open gevangenis en een onthaalhuis, ergens ver weg in de provincie, goed weggestopt van alles en iedereen.

Straathoekwerk draait vooral om 'attent' zijn voor de mensen die we tegenkomen. Via gesprekken en ontmoetingen ontstaat vaak iets. Soms in de vorm van een verhaal, soms door samen ervaringen te delen om tot rechten te komen. We leggen met hen een weg af naar medische zorg, familiale contacten, huisvesting, ... maar vaak ook niet. Dan blijft alleen het 'attent' zijn over.

Het is onze vurige betrachting dat iedereen een eigen plek heeft in de samenleving, hetzij door middel van een baan, hetzij via een uitkering die voldoende is om uit de armoede te komen. In de praktijk blijkt dat echter vaak moeilijker dan gewenst. Helaas lukt het verre van altijd om deze idealen te realiseren en blijft armoede voor veel mensen een harde realiteit.

Diogenes respecteert het recht van deze mensen om te bestaan, hun waarde als individu en hun recht om deel uit te maken van de maatschappij. De tendens om armoede en de uitingen daarvan opnieuw te criminaliseren, steekt helaas weer de kop op. Een alcoholverbod dat zich vooral richt op straatbewoners en reglementen die bedelen proberen tegen te gaan, duiken in verschillende steden op. Als organisatie verzetten we ons hier uitdrukkelijk tegen.

Zo tekenden we in 2022 ook protest aan tegen het reglement dat mensen verbiedt te bedelen met kinderen. Met deze maatregel richtte de stad Brussel zich op de Romafamilies op het grondgebied. Het verbod werd verpakt met sociale maatregelen die slechts op papier bestonden. Zo zou er dagelijkse opvang voor de kinderen voorzien worden, evenals toegang tot onderwijs. Zou. Deze maatregelen waren niet actief toen het verbod inging en waren sowieso ontoereikend. In het pakket maatregelen ontbrak huisvesting. Men kan toch onmogelijk verwachten dat dakloze kinderen naar school zouden gaan? Toch schreef men boetes van €350 uit aan gezinnen die zich een bestaan bij elkaar sprokkelde door te bedelen. Cynisme ten top!

Laat ons duidelijk zijn: straatbewoners en bedelaars zijn volwaardige burgers met rechten. Net zoals alle andere inwoners in ons land hebben deze mensen recht op een menswaardig bestaan. Concreet betekent dit dat zij eigenlijk recht hebben op huisvesting en een voldoende inkomen. Het is al erg genoeg dat deze grondrechten niet door iedereen geclaimd kunnen worden. Wil men hen dan ook het recht ontzeggen op de openbare ruimte en de intermenselijke solidariteit, wat bedelen in wezen is?

Filip Keymeulen
Straathoekwerker bij vzw Diogenes
Docent beroepspraktijk aan de hogeschool
Odissee
Auteur van verschillende opiniestukken